

# ARATÁS UTÁN...

IRTA, SZABÓ PÁL

Hát bizony megérkezett tagadhatatlanul a zimankós tél. Esik a hó, fúj a szél. Jégcsapok lógnak az érez alján. Ember, állat védett helyre húzódik és kit a dolga az uccára kerget, fázósan, szinte a bundába elveszve, természetesen akinek van, siet tova. — Brv. de hideg van! Az ablakon nyílnak a jégvirágok, meg a kályhában barátságosan duruzsol a tűz. Be jó is a meleg kályha mellé húzódni és megháyni-vetni a világ sorát.

A préríken nyugodt lélekkel bezárhatjuk az ideai munkát, mert az aratással befejeződött az utolsó munkaalkalom és ami még esetleg ezután akad, az már nem számos és már csak arra jó, hogy az ember eltengedhesse magát a jövő tavaszra! Sajnos az elmúlt nyár nagyon gyengén fizetett. Panaszodnak a farmerek, panaszokodnak a munkások és bizony mind a kettő jogosan. Nincs ára a búzának, nincs ára a munkának. A farmer bárhol is szeretne, de nem tud fizetni, mert nincs miből. Az elmúlt évben széles Kanadában a nagy szárazság miatt nem volt termés, míg az idén, kinek a jég, kinek más elemi csapás tette tönkre minden reményességét. Akinek mégis termelt valamiké, azt ugyan meg mily árért tudja értékesíteni? Ami kis pénzcskét kap a farmer, azt sem tudja, hogy hova fiztesse.

Igy bizony mindegyik farmer ott takarékoskodik, ahol lehet, azaz mindig kevesebb és kevesebb munkát végeztet fizetett munkással. Ott ahol azelőtt három négy munkás volt alkalmazásban, ott most csak egy van, esetleg egy sincs. És bár krízis előtt áll a mezőgazdaság és vele együtt az ipar és kereskedelem is, de ez más dolog, ez nem nagyon tartozik a széles rétegre, éppen azért kapcsoljuk mi is ki ezen kérdést. Bennünket közvetlenül a saját sorsunk érdekel, a munkás sorsa. Miután a munkásnak is élnie kell, ha már megszületett és arra adta a fejét, hogy Kanadát bujdoskolt, erre próbáljon emberfia megfelelni, hogy miből éljenek a dolgozók, mikor nincs munka? Bizony, bizony János komám, most már elmondhatjuk ám igazán, hogy ha letünk is, de bár csak már ne volnánk. Kedves Mihály barátom, szenvedő öreg barátom és a többi ezer és a többi ezer és ezer honfitársunk, nagyon is igazuk van abban, mikor a meleg kályha mellett minduntalan felvetik a nagy kérdést, hogy mikor? Mikor lesz munka, mikor lesz kereset, mikor tudja rendezni adósságát és mikor tud küldeni haza a szűkölködő családjának egy kis pénzcskét a magyar? Mikor? Mikor? Mikor? Bizony ez nagy kérdés és nincs rá felelet.

Óriási méreteket öltött a munkanélküliség az egész vonalon, de nemcsak itt Kanadában, hanem az egész világon. Bár Kanada kormányának sürgősen tetemes összeget fordított az ugynevezett szükségmunkákra (melyet már több helyen tényleg meg is kezdtek,) hogy enyhítse a munkanélküliséget, de sajnos, ez csak annyit segít meg mint egy vödör víz a tengerben. Ez csak annyit, mint a Szomszjas kímán egy kis nyakolaj, mikor a torka már teljesen ki van száradva s amegy istenigazában szeretne besikerülni. Mert ha pár ezer ember munkához is tud jutni egy-két hétre avagy hónapra ez mind édes-keves, mert a nagy tömegek továbbra is munkanélkül fognak tengődni.

De bármily nehéz is a helyzet, bármily kevés is a pénz, azért honfitársaink legelőbbjében csak meg van az a megrögzött szokás, hogy nem tudnak nyugodtan meg maradni egy helyben, hanem akár van értelme, akár nincs, csak vándorolnak mint a "bolygó hollandi". Egyik részük keresztül küzdötté az évet keleten, most feljöttek nyugatra aratásra, természetesen legelőbbjüket "Kolombusz" tikkelt — ahogy utjabban a tehervonatokon való tiltott és veszélyes utazást hívják "jumpoló" honfitársaink. És most nyugatról egy kis pénzzel a zsebben tovább vándorolnak British Columbiába. A másik részük pedig B.C.-be verekedte ki magának a száraz kenyeret az ételtől, aratásra ők is idejöttek "nyugatra" és munka végeztével "keletre" vették az utat, mert ott sokkal nagyobb, sokkal fényesebb városok vannak, mint erre felé.

Pedig vallja csak meg őszintén a magyar, hogy mire jutott azokban a szép, nagy, fényes városokban. Kész munkával, jó fizetéssel vártak-e rá az ismerősök, komák, sógorok, földiek s jóbarátok? Ugye nem! Bizony velük és a többi ezer vándorral is több lett ott a reményvesztett, munkanélküli nyomorgó, ki mégis csak visszajárja a sokat elátkozott előbbeni munkahelyeket. Mert hiába van az a sok "Office" a városokban — mindegyikben üres a fekete tábla. Csak nem tesznek ki cédulát, hogy ennyi a vagy annyi munkás szükséges ide vagy oda; de azonnal! Így azután nagy bajba kerül legelőbb magyar, mert a városok felé menet elvezíti kis pénzcskétjét is és most ott áll minden cent nélkül.

Sajnos honfitársaink abban teljesen igazuk van, hogy mit csinálnak a "vad nyugaton" egész télen, hiszen ott sincs munka! Ez igaz. Bizony nyugaton nem akad más munka csak farm-munka. Szomorú azonban, hogy munka még a keletkanadai gyárakban sincs — nemhogy jó fizetés. A farmer pedig ki nek többre ember kell szintén nem nagyon fizet haví öt-tíz dollárnál többet s azért ebben a vad helyben kora reggeltől késő estig dolgoznia kell. De mégis csak van otthona, rendes fekvőhelye, rendes ételme és ami a fontos az a pár dollár tisztán megmarad. Továbbá nem kell csavarognia, s tavasszal pedig biztosabb a munkája. Bizony az is igaz, hogy mindenki nem mehet telelni a farma, bár arra a pár helyre sem akad ember, hova tényleg keresnek téli munkaerőt.

Sajnos nehéz idők vannak. A munkanélküliség ellen márcól-holnapra nincs orvosság még ideiglenesen sem. Ahhoz nagy idő kell, hogy újra vissza zökkenjen minden a régi kerékvágásba és a dolgozni akaróknak meg legyen a rendes munkájuk, rendes megfizetésük. Míg ez a hosszú időnek látszó pár év elmúlik, legokosabb, hogy mindenki maradjon meg ott, ahol van, ne szaporítsa a céltalanul vándorlók tömegét. Sajnos mi magyarok a kóborlók között hivatalos kimutatás szerint is az első helyen vagyunk, pedig nem volna okvetlenül szükséges ilyen kétes dicsőséget elhódítani más nemzet fiai elől.

Most tél van, fűtő a szél és az ember önkéntelenül is jobban begombolódik még a meleg kályha mellett is. Most van idő elég bőven rá, hogy számadást tegyenek magukban honfitársaink arról, hogy mennyivel lettek gazdagabbak a nagy utazás után. S noha a mérleg nagyon is balra fog billenni és üres zsebbel, korgó gyomorral emelkedhetünk tovább egy szebb jövő eljövételén... seba! Akármilyen nagy a gond, akármilyen nagy a küzdelem, oda se neki, fel a fejfel! Az a fontos, — hogy Kanadában vagyunk.

# Harc az angol hajórajjal a — szabadulásért

MAGYAR TENGHERÉSZEK BORZALMAS KALVÁRIAJA AFRIKÁBAN — TIZENÖT KESEFVES ÉVIG S'NYLÓDNEK KIMONDHATLAN KINOK KÖZÖTT AZ ÖRDÖGSZIGETEN

Kolozsvárról írják: Csighi tiszt eltűnt. Ezeknek sikerült angol segítséget szerezniök és hamarosan angol hadihajók fogtak körül minket. Rövid, de véres harc után, melyben 25 társam pusztult el, kénytelenek voltunk magunkat az angolok bánásmod, melyben az ottani hadifoglyokat részesítik, csunya megvilágításba helyezni a francia viszonyokot.

Az erdélyi Keleti Újság munkatársa beszélgetést folytatott a 15 évi fogság után hazatért hadifoglyal, aki összesen 35 éves, de úgy néz ki, mintha már 60 éves volna. Csighi többek között a következőket mondotta:

Az osztrák-magyar haditengerészetnél szolgáltam és a háboru kitérőse előtt altisztként a "Kaiserin Elisabeth" hajóval Csingtauba kerültem. Nem sokal ak az ellenségeskedések megindulása után az azzál francia hajóraj körülvettem minket és én 130 társammal francia fogságba kerültem. Társaim között számos erdélyi volt. A fogságban a franciák arra kényszerítették minket, hogy szerződést írjunk alá, melyel a francia lidegenlégiónban vállalkunk szolgálatot. A szerződést a fenyegetések hatása alatt aláírtuk és ezután hajón utnak indítottak minket Madagaskár szigete felé.

Összesen 65 tengerész-társammal voltam a hajón és ezközben elhatároztuk, hogy halálunkba kerüljük a hajót és elmenekülünk a franciák karmai közül. Két napi véres harc után, melyben 14 társam elesett elértek célunkat. Az volt a tervünk, hogy megkíséréljük a hajót a veszélyes ellenséges zónából kivezetni. Tervünk egyesenesen fantasztikus és lehetetlen volt, de mégis megkíséréljük azt, csakhogy vissza ne kerüljünk a bosszút ílhogó franciák kezébe.

Tervünk természetesen nem sikerült. Elkerültük ugyanis a fegyelminket, hogy a harcok folyamán két francia tengerész-

tiszt eltűnt. Ezeknek sikerült angol segítséget szerezniök és hamarosan angol hadihajók fogtak körül minket. Rövid, de véres harc után, melyben 25 társam pusztult el, kénytelenek voltunk magunkat az angolok bánásmod, melyben az ottani hadifoglyokat részesítik, csunya megvilágításba helyezni a francia viszonyokot.

A francia haditörvénysek megkezelésére és minden ötödiket életfogytiglani kényszerítésre, de úgy néz ki, mintha már 20 később pestisben pusztult el. Tizenöt kesefves évig s'nylódtem kimondhatatlan borzalmak és kínok között az ördögszigeten. Hogy ez mi, azt nem lehet elmondani, arra gyenge az emberhi szó, hitvány a legesapán-góbb képzelet. Hazatérve értedültem, hogy szüleim időközben Székelyudvarhelyre költöztek, most odautazom, hogy végre láthassam őket — fejezte be elbeszélését az agyoncsigázott, korán megvénült ember.

## CSÖKKENT A HALALOZÁSOK SZÁMA

A hivatalos kimutatások végre örvendetes képet mutatnak a halálozások terén. Az év első kilenc hónapja alatt ugyanis ugy az Egyesült Államokban, mint Kanadában lényegesen csökkent a halálozások száma. Az idén csupán 9 ember halt meg minden ezer közül, ami a tavalyi adatokkal szembeállítva 3%-os csökkenést jelent.

A tudósbabban elhunytak száma is kevesebb volt az idén, amennyiben minden 100,000 ember után csak 82 halt meg s'nylőkorban míg tavaly 90, néhány évvel ezelőt pedig 150. Tüszuban minden száz ezer emberből kettő halt meg ami harmada az előző évek halálozásai számának. A cukorbetegség és a szivbaj allg csökkenés és bár a rák áldozatalnak száma kevesebbedt az idén, még mindig nyolcan halnak meg minden tízezer ember közül ebben a szörnyű betegségben.

# 48-as magyar zászlót küldött haza egy haldokló magyar hadifogoly Moszkvából

Amikor 1849-ben a világsímet kereskedő küldte, aki háfegyverletét után a muszka rom évig künn élt Szojvetorosz csapatok Magyarországból kivonultak, szákmányul nagy-mennyiségű fegyvert, ruha- és fegyveranyagot vitték magukkal. A cári csapatok egyik parancsnoka, Rüdiger Fedor tábornok a különféle csatatereken ötvénhat magyar zászlót gyűjtött össze, amelyeket Bem tábornok híres kardjával együtt beszo-gáltatott a cári udvarnak. I. Miklós cár akkor ugy rendelkezett, hogy a magyar zászlókat a moszkvai kincstárba helyezze el, ahol az oroszok harminchárom teremben háborus diadalmi jelvényeket halmozták fel. Itt őrizték szabadságharc ereklényinket a világgháboru kitérőseig, amikor II. Miklós cár a a kincstárt titokban kiürítette és kincseit vasládkában különböző helyeken rejtette el. A vasládkákat a bolsevikok 1921-ben találták meg a Kreml pincéiben és a háborus emléktárgyakat széthátrák.

A Rüdiger-féle negyvennyolcas zászlógyűjtemény sem maradt együtt és darabjaival a világháboru alatt a vörös fővárosban megfordult magyar hadifoglyok hol itt, hol ott találkoztak. Most a gyűjteménynek egyik példánya érdekes körülmények között került vissza haza Moszkvából. Gőndör Gáspár csacsi asztalossegéd, amikor 1921-ben a Fekete tenger kikötőjéből, Novorusszjszkból a magyar hadifoglyokat hazaszállították Rosztov városában maradt vissza. Az asszony nem engedte haza. Bajtársával megüzente a szüleinek, hogy boldog házasságban él Nikolajevna Tanja asszonnyal, aki nem tud megválni a Kaukázus bércétől s így ő is mellette marad. Azóta minden évben küldött haza egy levelet. Vigasztalagta szüleit, hogy nyugodjanak meg a sors rendelkezésében és őt felejték el.

A minap Berlinből postán cso mag érkezett a csacsi Gőndör-familiahhoz. Bergman Ernő német kereskedő küldte, aki háfegyverletét után a muszka rom évig künn élt Szojvetorosz csapatok Magyarországból kivonultak, szákmányul nagy-mennyiségű fegyvert, ruha- és fegyveranyagot vitték magukkal. A cári csapatok egyik parancsnoka, Rüdiger Fedor tábornok a különféle csatatereken ötvénhat magyar zászlót gyűjtött össze, amelyeket Bem tábornok híres kardjával együtt beszo-gáltatott a cári udvarnak. I. Miklós cár akkor ugy rendelkezett, hogy a magyar zászlókat a moszkvai kincstárba helyezze el, ahol az oroszok harminchárom teremben háborus diadalmi jelvényeket halmozták fel. Itt őrizték szabadságharc ereklényinket a világgháboru kitérőseig, amikor II. Miklós cár a a kincstárt titokban kiürítette és kincseit vasládkában különböző helyeken rejtette el. A vasládkákat a bolsevikok 1921-ben találták meg a Kreml pincéiben és a háborus emléktárgyakat széthátrák.

A minap Berlinből postán cso mag érkezett a csacsi Gőndör-familiahhoz. Bergman Ernő né-

Szomorú levelét így fejezte be: — En már nem vihetem haza ezt a szent zászlót. Nekem itt kell meghalnom... Örizzék meg édesapámék! Hátha ez a latt csatározott valamikor nagy apó a Kossuth seregében...

## A JAPAN DAIDO A — MAGYAROKÉRT

Kisformátumu, hieroglifikál telenyomatott japán újság érkezett hozzánk. A cím megvan latin betűkkel is, "Daido" és ha fellelőzünk a kis újságot, taláunk benne magyar szöveget is. Az egyik magyar szöveg a Daido-egyesület céljait ismerteti, amelyek a következők: 1. A nemzetközi igazság meg erősítése, az igazságtalanul elnyomott nemzetek támogatása. 2. A japán társadalom az azzál eredetű népek iránti érdeklődésnek, a velünk való faj összetartozás érzésének felkeltése és állandó közvetlen érintkezés fenntartása ezekkel a népekkel. 3. Az országunk földrajzi fekvését tekintetbevéve, alapítandó Kína, Manduria, Mongolia iránti külpolitikai helyes megértésének segítésére ezekre a területekre vonatkozó tudásnak és érdeklődésnek kifejlesztése és terjesztése. 4. A nemzeti hangulat felemeltetése céljából az ifjuság akaratának megerősítése és a "Do" (erkölcsösség) elősegítése.

Ezt a magyar szöveget örömmel olvassuk, mert japán ember írta, Magyarországot egy lelkes japán barátja, Hirano Kunitoszhi, aki annyira szereti Magyarországot, hogy megtanulta nyelvünket. A lap egy másik oldalán cikket is írt, amelynek címe: Justice for Hungary. A revizió szükségességét hirdeti ebben a magyar cikkben, amelyet ugy fejez be: "Az emberiség józan eszének fel kellene lázadnia minden olyan igazságtalanság ellen, mint a trianoni béke."

50 CENT a Kanadai Magyar Újság 1931 évi Képes Naptára. Megrendelte már?

## A VANDHATI CSÖZ

IRTA: PÉCZELY JÓZSEF

Czövek Péter ott hűsöl a vand háti határdombon a nagy nyárs fa tövében. Szunyókál. Pörge kalapját félig a szemére huzva, hanyatt fekszik a zöld pázsiton s hunyorgó szemmel tekintget a hatalmas lombátor szűk nyilásán átsűrűdő fényes sugárkákra, melyeknek ezernyi rostjaiban kékeszürke füstök kák táncolgatnak fölfelé, könynyű kis füstkarikák, melyek egy célszerű kukoricásütés irányában rakott tűz maradványaiból szökdecselnek a magasba.

Jó kis időtöltés az ilyen alkalomatosság. Főként telegyomorra. Hol behunyja az ember a szemét, hol meg kinyitja. Így is, úgy is igen szivelőt képeket lát... Nem hazudok, ha azt mondom, hogy ma nincs boldogabb ember Czövek Péternél hat vármegye határában. Elérte, amire vágyott. A falu megtette Vandhát felölcsözének

Már két hét óta járja Péter a kerületet s meg van az állapotokál elégedve. Meg. De nem is utolsó mesterség a belső emberség! Különösen amelyik ilyen könnyű hivattall jár. Se ákom-bákom, se kalamus, se négy fal. Jön-megy az ember a szabad levegőn, huzza maga után a botot. Ha, megha nem tesszik neki a mozgás, hát szépekékn éldelel. Egy kis kézenkőzőn szerzett kukoricával kibéleli magát s valami kis helyen árnyékba leheveredik s hallgatja a nagy csendét, melyet legelőbb ha egy-egy madárka pró-

bálgat megszakítani vékonyka hangjával. Csiripel, danázik, mulat. Örül az életnek. Az is lehet azonban, hogy a párját hívja. Ki tudná? ...

Van ugy, hogy az esteli hangrangsó is kihallatszik. Tiszta időben. Leginkább is akkor, ha valami gyenge szellő szárnyal-ba akaszkozhatik s vítetni magát vele. Ilyenkor igen szépen meg lehet olvasni a "kongásokat. Egy, kettő, három... Néha százig is fölmege. Sőt meg is fölöz!

Mintha most is... Péter felüti a fejét: — Hallga! Egy-két pillanatig mozdulatlanul figyel, majd mosolygóra húzódik az ábrázata s legyint a kezével.

— Ördög! ... A falu felől kocsi közeledik. Még nem lehet látni a kukoricástól, de a pusztal ember füte észreveszi. Kocsi. Ujvasalásu. Sőt Péter azt is meg tudná mondani, hogy kinek a kocsi-tája. Talán még a rajta ülőben sem tévedne.

Péter mosolyog, miközben a fogal közül kiereszti: — Bődő András ...

Igen, igen... Bődő András közele a két szürkével. Meghallotta, hogy hiba esett a járandóján. Három kereszt buzáját ellopták... Kutya világ lesz most! Kutya!

A páskum szélén már erősen tekinget a földje felé. Föl-föl áll a kocsi üléséből s végig mustrálja a határt. Leginkább is a maga járandóját... Bár jó szeme van, ennyiről még nem látja azt a bizonyos foltot.

A foltot nem látja, hanem a szeme megakad Czövek Péter-nen, ki a határszéli hársnak vetemet hátát, a pipája meggyújtásával foglalatokodik, ami tudnivaló, hogy nem szapora munkára, mert a kénes mesterség sok szor csal. Hol a fele pattan le, hol meg a mérge sórcen el, a nélkül, hogy a jó kis fácska tűzlet fogna.

Bődő András odaér a két szürkével s mivel most indulatos, köszönés nélkül következik le a kocsirol. Nono! Majd köszön ő mindjárt, hanem addig odaszór egy nyalab lucernát s azzal sebesen megindult a kezesetek felé...

Czövek Péter nem vesz tudomást András gazdáról. Ha az, mint jövevény nem becsülte meg egy "aggyistennel", hát ő tőle ugyan elmeht hatfelé is, ha hívják. "Mind a vizig szárazzon!"

Hanem azért, amint a pipája szuperálásról megbizonyosodik a maga ösztökélésére kidörmögi a bujasa alól: — Mőhetünk!

S lassu, tempós léptekkel megindul András gazda nyomában, ki talpális közben hevesen bökdösött az ostonyélel a kezesetek felé: "Egy, kettő, három!"

Czövek Péter hivatalos komolysággal rakja egymás elé a csizmákat, miközben a botja végére kerülő hancsikokat meg megütögeti. Egyszer-egyszer elkuncogja magát. — Hahaha ...

Azt neveti, hogy Bődő Andrásban milyen nagy erővel gaskodnak a fekete gerjedelmek. Tömörülnek, sorakoznak... Pedig abból a káromkodásból nem lesz semmi! Nem, mert a gazda mérgeinek nem lesz fun damentuma. Ki van az már ala posan reparálva. Ki igen alkalmatos volt ez a mostani éjszaka. Fel is használta. Igaz, hogy meg is lizzadt bele. De nem csoda. Kissé messze esik a pejtéri határ. De mit meg nem tesz az ember a becsületért No, meg azért is, hogy a komenció valahogy csorbát ne szenvedjen.

Amint a dülő végére érnek, András megállapodik. Köhent egy-kettőt s hogy Péter is odaér csendesen dohogja: — Elbolondítottak! ...

A határ őrre közelebb lép. — Na? ...

Bődő András hallgat egy ideig végig-végig néz a kezeseteken, aztán nagy rőstelkedve megvargatja a tarkóját: — Azt beszéltek a faluban, ... hogy három körösztöm elkallódott.

Péter szétveti a két csizmát, a somfabotot hátrairányítja, hogy a hivatalos tekintélynek nyomatékossabb külsőt kölcsönözzön. Megbiccenti a fejét a aztán nagy önézettel azt mondja: — Hazukság!

A gazda helybenhagyólag rábólint: — Az!

Itt némi szünet következik, miközben Bődő András kutató tekintete még egyszer végigszalad a kezeseteken. Egyszer rücsöl!

aztán a dereka kezd kiegyenesedni, mint a jó lénia. Nihi! A három utolsó kereszt... Epp ott, ahol állnak. Mintha szálasabb is lenne, meg szőkébb is. Az a a rakásuk meg egészen új rakás. Nem olyan ülepedett, mint a többi. Ezek csak most kerülhetek ide. Legelőbb az éjszaka...

Hümmög. Azon csodálkozik, hogy eddig nem vette észre... — Valami, valami...

Elmosolyodik s mint afféle megnyugodott ember, tempósan kiszabadítja a nadrágszja alá mesterkedett debreceni készleget. Megtömködi. A kenesből kettőt összepasztozt. Jobb lábát kissé előre veti. Az iflykép-pen kifeszített posztón két síma rántást tesz föl s alá, mire a kénes mesterség lángot vet. Némi pampogtatás után a füst megindul. Erre a kupak lecsattan. Nono. Még bolondjába egy szikra odarepülhetne a kezesetekhez...

András gazda összeráncolja bozontos szemöldökét s nagy ravaszul odahunyorit a belső emberre:

— Hát ez a három...? — Na?

— Olyan bozontos... Péter oda se néz. Tudja, hogy a gazda melyik kezesetkre ce-lozgat, de azt is tudja, hogy ez a célozgatás csak évődés. Isme ri az emberét. Ezért hát ő is der-rius ábrázatot vág s ugy magyarázza:

— Azokat a szél kuszálta mőg.

— Csak ezeket? — Ezők fogták föl, mint szó rücsöl!